

Advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Dijkverbetering industrieterrein Nijmegen

6 november 1996

819-33

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan Gedeputeerde Staten van
provincie Gelderland
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

uw kenmerk
Mw96.24332-6082078

uw brief
d.d. 26 augustus 1996

ons kenmerk
U729\Bo\ab\mw\819-31

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het milieu-
effectrapport Dijkverbetering industrie-
terrein Nijmegen

doorkiesnr.
(030) 234 76 35

Utrecht,
6 november 1996

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Dijkverbetering industrieterrein Nijmegen. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

mr. J.W. Kroon
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Dijkverbetering industrieterrein Nijmegen

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Dijkverbetering industrieterrein Nijmegen

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport over
Dijkverbetering industrieterrein Nijmegen,

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van provincie Gelderland door de Commissie voor de
milieu-effectrapportage; namens deze,

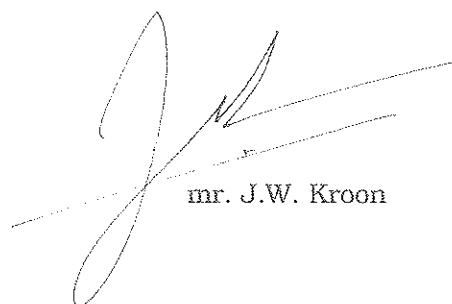
de werkgroep m.e.r. Dijkverbetering industrieterrein Nijmegen

de secretaris

drs. R.J. Bonte

de voorzitter

mr. J.W. Kroon

Utrecht, 6 november 1996

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling, doel en besluitvorming	4
2.1 Probleemstelling en doel	4
2.2 Besluitvorming	5
2.3 Visie	6
3. Voorgenomen activiteit en alternatieven	7
3.1 Algemeen	7
3.2 Varianten	8
3.3 Alternatieven	8
4. Bestaande milieutoestand en milieugevolgen	10
4.1 Algemeen	10
4.2 Landschap	11
4.3 Natuur	11
4.3.1 Bodem- en grondwaterkwaliteit	11
4.3.2 Flora, vegetatie, fauna en ecologische relaties	11
4.4 Cultuurhistorisch erfgoed	12
5. Vergelijking van alternatieven	12
6. Leemten in kennis	13
7. Evaluatieprogramma	13
8. Vorm en presentatie	14
9. Samenvatting van het MER	14

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 26 augustus 1996, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 165 d.d. 28 augustus 1996
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Het polderdistrict Groot Maas en Waal heeft het voornemen om voor het dijkvak industrieterrein Nijmegen een dijkverbeteringsplan te ontwikkelen. Ter ondersteuning van de besluitvorming over het dijkverbeteringsplan ex artikel 7 van de Wet op de Waterkering wordt milieu-effectrapportage uitgevoerd. Het te verbeteren dijkvak ligt in de gemeente Nijmegen en is ongeveer 3 kilometer lang. Mede-initiatiefnemer is Rijkswaterstaat, directie Limburg. De Commissie voor de m.e.r. haakt in haar advies in op de informatie in de startnotitie. Dit betekent in feite dat de Commissie een aantal stappen in de planvorming zoals die zijn gepresenteerd in de startnotitie al op juistheid, compleetheid en relevantie voor de besluitvorming heeft getoetst. De Commissie meent dat in het milieu-effectrapport (MER) voor dit dijktraject in het bijzonder de volgende onderwerpen aandacht behoeven:

Probleemstelling

De Commissie constateert dat het bij de in de startnotitie genoemde gebruiksfuncties gaat om het productiemilieu voor de aanwezige bedrijven. Het productiemilieu maakt geen onderdeel uit van het begrip "milieu" in de zin van de Wet milieubeheer. De Commissie onderschrijft dat de beïnvloeding van het productiemilieu van belang is voor, en een rol zal spelen bij een integrale afweging. Zij adviseert de beïnvloeding van het productiemilieu niet te beschrijven als onderdeel van het meest milieuvriendelijk alternatief en de effectbeschrijving in het MER, maar anderszins inzichtelijk te maken en bij de planvorming te betrekken.

Beleid

In de startnotitie is sprake van een alternatief waarvan een rivierwaartse tracéverlegging onderdeel uitmaakt. De hoofdlijn van het beleid in "Ruimte voor de rivier" is dat in het winterbed van de grote rivieren in principe geen nieuwe ingrepen worden toegestaan die de huidige of potentiële waterafvoer in het winterbed van de rivier beperken. In het MER dient aangegeven te worden hoe de initiatiefnemer buitendijkse verbeteringen beschouwt in het licht van de beleidslijn.

Visie

De Commissie is van oordeel dat de in de startnotitie gegeven visie voor de planvorming waardevolle elementen bevat, maar nog onvoldoende basis biedt voor de keuze tussen gewenste en mogelijke oplossingen. Zij meent daarom dat de volgende onderwerpen in hun onderlinge samenhang ten behoeve van de verdere visie-ontwikkeling nader dienen te worden uitgewerkt:

- in de visie ontbreekt een verkenning van de verbeteringsmogelijkheden binnendijks;
- in de visie wordt gesteld dat het herkenbaar maken van de industriedijk als structurerend element een goed vertrekpunt zou kunnen zijn. In een zo gefragmenteerd gebied als een bedrijfsterrein heeft een waterkering echter alleen een ruimtelijk structurerende werking als er sprake is van een logisch tracé en een grote éénduidigheid in het ontworpen dwarsprofiel. Bij de visie op de deeltrajecten wordt echter steeds een voorkeur uitgesproken voor het oplossen van de daar optredende "overige" problemen (onder andere de

bereikbaarheid van de bedrijven). Hierdoor verliest de waterkering als geheel aan logica en eenduidigheid;

- de toegankelijkheid van de dijk, met name voor recreatiedoeleinden in relatie tot de beleving van de dijk;
- de ruimtelijke ontwikkeling van het gebied wordt in sterke mate bepaald door de industriële ontwikkeling ervan; aangegeven dient te worden of de dijkverbetering in dit opzicht al dan niet volgend is;
- bij de uitgangspunten wordt als principe-oplossing voor versterking in grond gekozen; bij de nadere uitwerking van de deeltracés wordt deze oplossing door de initiatiefnemer in veel gevallen niet realistisch geacht. Gezien het hoge voor- en achterland en de aanwezigheid van constructieve elementen ziet de Commissie goede mogelijkheden voor het toepassen van bijzondere constructies; het uitgangspunt "versterking in grond" moet geen beperking vormen voor het in beschouwing nemen van andere alternatieven.

In de startnotitie is aangegeven dat de (buitendijkse) tracé-alternatieven A, B en C slechts zullen worden uitgewerkt indien verbetering op het bestaande tracé niet mogelijk blijkt. Indien deze alternatieven volwaardig zullen worden uitgewerkt, zal de visie zich ook tot het betreffende gebied dienen uit te strekken.

Alternatieven

De Commissie ziet de volgende mogelijkheden voor het ontwikkelen van alternatieven:

- een verkenning van de mogelijkheid van binnendijks georiënteerde alternatieven omdat dergelijke alternatieven een goede optie kunnen vormen om de verbetering in grond uit te voeren en een herkenbare waterkering te realiseren (in de startnotitie wordt hierop nog niet ingegaan); bijvoorbeeld een alternatief ten Westen van Latenstein aan de rivierzijde van het bestaande spoor, waardoor de dijk over een groot deel van het tracé vrijkomt van industrieel medegebruik en de herkenbaarheid van de dijk toeneemt;
- de spoorbaan is in de startnotitie als onveranderbaar aangenomen. De Commissie suggereert de mogelijkheden voor kansrijke alternatieven te verkennen indien dit uitgangspunt wordt losgelaten en vervolgens te bezien wat de consequenties van een daarbij aansluitende plaatselijke inpassing van de spoorbaan zijn;
- afhankelijk van het al dan niet mogelijk zijn van verbetering op het bestaande tracé: het volledig uitwerken van het buitendijkse alternatief met tracéverleggingen A, B en C; de Commissie stelt ter discussie dat de problemen met herkenbaarheid en continuïteit door een dergelijk alternatief zouden worden opgelost omdat mogelijk slechts ruimte zou bestaan voor een damwandconstructie halverwege de rivieroever; voorts dient te worden aangegeven of het aspect dat mogelijk vervuilende activiteiten binnendijks worden gebracht, van belang wordt geacht.

De Commissie denkt bij de invulling van het meest milieuvriendelijk alternatief met name aan:

- het zoveel mogelijk ontzien van het archeologisch bodemarchief; met name de resten van de voormalige Romeinse nederzetting;
- het benutten van de herkenbaarheid van de dijk als structurerend element in het gebied.

I.

INLEIDING

Het polderdistrict Groot Maas en Waal heeft het voornemen om voor het dijkvak industrieterrein Nijmegen een dijkverbeteringsplan te ontwikkelen. Ter ondersteuning van de besluitvorming over het dijkverbeteringsplan ex artikel 7 van de Wet op de Waterkering wordt milieu-effectrapportage uitgevoerd. Het te verbeteren dijkvak ligt in de gemeente Nijmegen en is ongeveer 3 kilometer lang.

Per brief van 26 augustus 1996 (zie bijlage 1) stelde het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland, als bevoegd gezag in deze m.e.r.-procedure, de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid advies uit te brengen voor de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER). De openbare bekendmaking van de start van de m.e.r.-procedure vond plaats in de Staatscourant nr. 165 van 28 augustus 1996, (zie bijlage 2). De belangrijkste projectgegevens zijn opgenomen in bijlage 3.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage. De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Het doel van dit advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het milieu-effectrapport (MER) aan te geven. De Commissie haakt in haar advies in op de startnotitie en heeft een aantal keuzen, zoals die zijn gepresenteerd in de startnotitie, al op juistheid, compleetheid en relevantie voor de besluitvorming getoetst. Dit betreft met name de visie-ontwikkeling en de selectie van principe-oplossingen. Dit advies richt zich daarom vooral op die onderwerpen en punten die in het MER nog nader toegelicht en onderzocht moeten worden en verder op die stappen in het planvormingsproces die nog ontwikkeld moeten worden.

In de "Hoofdpunten van het advies" zijn de belangrijkste punten van dit advies beknopt weergegeven. Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen. Bijlage 4 geeft een overzicht van deze reacties.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."

2.1 Probleemstelling en doel

In de startnotitie wordt aangegeven dat het probleem van dit project de volgende zaken betreft (pagina 5):

- de huidige industriedijk is, gelet op de maatgevende hoogwaterstanden en de wettelijk vastgelegde veiligheidsnorm, over grote delen van het dijktracé niet hoog genoeg;
- de vereiste stabiliteit van het dijklichaam is met name bij relatief steile binnentaluds niet overal gegarandeerd¹).

Om deze problemen op te lossen zijn dijkversterkingsmaatregelen noodzakelijk. De ruimtelijke mogelijkheden voor inpassing daarvan zijn plaatselijk beperkt. Daarnaast stelt de startnotitie het volgende: "Uitvoering van de dijkversterking kan een aantasting betekenen van diverse gebruiksfuncties en al aanwezige of potentiële waarden op en in de omgeving van de industriedijk." De Commissie constateert dat het bij de gebruiksfuncties gaat om het productiemilieu voor de aanwezige bedrijven. Het productiemilieu maakt geen onderdeel uit van het begrip "milieu" in de zin van de Wet milieubeheer. De Commissie onderschrijft dat de beïnvloeding van het productiemilieu van belang is voor, en een rol zal spelen bij een integrale afweging. Zij adviseert de beïnvloeding van het productiemilieu niet te beschrijven als onderdeel van de effectbeschrijving in het MER maar anderszins inzichtelijk te maken en bij de planvorming te betrekken. Voorts adviseert zij expliciet aan te geven om welke aanwezige en potentiële waarden op en in de omgeving van de industriedijk het gaat.

Het MER moet aangeven waar het dijkvak niet voldoet aan de wettelijk gestelde veiligheidsnormen van 1/1250 per jaar bij een maatgevende afvoer van de Bovenrijn van 15.000 m³/s.

In het MER dient de beschrijving van het probleem zich toe te spitsen op de volgende punten:

- kruinhoogte: geef aan welke maatgevend hoogwaterstanden worden gehanteerd als randvoorwaarde en welke ontwerptechnische uitgangspunten gelden, zoals de keuze voor het maximale overslagdebiet. Indien op toekomstige verhoging van de maatgevend hoogwaterstanden wordt geanticipeerd

¹ Nader onderzoek dient uit te wijzen in hoeverre dit probleem zich daadwerkelijk voordoet.

dient dit te worden gemotiveerd en moet worden aangegeven hoe dit van invloed is op LNC-(landschap, natuur, en cultuurhistorie)-waarden;

- indien piping een probleem vormt: geef voor plaatsen waar dit relevant is een analyse van de instabiliteit, door een beschrijving van de ondergrond en de kwelstromen, geïllustreerd met representatieve dwarsdoorsneden. Hierbij moeten de rekenregels van de TAW worden betrokken;
- geef voor plaatsen waar macrostabiliteit al dan niet in combinatie met opdrukken een probleem vormt een beschrijving daarvan aan de hand van dwarsdoorsneden, inclusief de ondergrond;
- indien erosiebestendigheid een probleem vormt: geef aan wat daarvan de oorzaken zijn: geef aan of het te maken heeft met het onderhoud en het beheer, met de samenstelling van de vegetatie en/of met de afdeklaag;
- geef voor plaatsen, waarbij bijzondere constructies het waterkerend element vormen aan of, en zo ja in welke mate, zich bijzonderheden voordoen in het waarborgen van de vereiste veiligheid.

Het regeringsstandpunt over dijkverbeteringen houdt in, dat naast het bereiken van de gewenste veiligheid, ook het behoud en de ontwikkeling van LNC-waarden belangrijke uitgangspunten dienen te zijn.

2.2 Besluitvorming

Beleidskader

Van overheidsbesluiten, zoals vastgelegd in beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, moet worden aangegeven welke eisen ze stellen of welke beperkingen ze opleggen aan de besluitvorming over de voorgenomen activiteit.

In de startnotitie is sprake van een alternatief waarvan een rivierwaartse tracéverlegging onderdeel uitmaakt. De hoofdlijn van het beleid in "Ruimte voor de rivier" is dat in het winterbed van de grote rivieren in principe geen nieuwe ingrepen worden toegestaan die de huidige of potentiële waterafvoer in het winterbed van de rivier beperken^{2]}. In het MER dient aangegeven te worden hoe de initiatiefnemer buitendijkse verbeteringen beschouwt in het licht van de beleidslijn.

Geef aan wat het beleid van de gemeente Nijmegen is voor de verdere industriële en ruimtelijke ontwikkeling van de omgeving van de industriedijk. De verkeerssituatie kan mede bepalend zijn voor de uitvoering van de verbetering van de dijk. Geef aan op welke wijze naar aansluiting bij het verkeersbeleid van de gemeente Nijmegen wordt gestreefd.

Te nemen besluiten

Het besluit waarvoor het MER is opgesteld en de overheidsinstantie die dit besluit zal nemen, moet worden vermeld. Tevens kan worden beschreven volgens

2 Zie bijlage 4, inspraakreactie nr. 1, waarin de rivierbeheerder een uitgebreide toelichting op de interpretatie van de beleidslijn voor dit specifieke geval geeft. Volgens Rijkswaterstaat is hier sprake van een "nee, tenzij" situatie, hetgeen wil zeggen dat een buitendijkse verbetering alleen zal worden toegestaan indien een verbetering op het huidige tracé niet mogelijk is.

welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten die (volgens de Wet op de waterkering) gelijktijdig genomen worden, zijn aangegeven.

2.3

Visie

De Commissie is van oordeel dat de in de startnotitie gegeven visie voor de planvorming waardevolle elementen bevat, maar nog onvoldoende basis biedt voor de keuze tussen gewenste en mogelijke oplossingen. Zij meent daarom dat de volgende onderwerpen in hun onderlinge samenhang ten behoeve van de verdere visie-ontwikkeling nader in het MER dienen te worden uitgewerkt:

- in de visie ontbreekt een verkenning van de verbeteringsmogelijkheden binnendijks;
- in de visie wordt gesteld dat het herkenbaar maken van de industriedijk als structurerend element een goed vertrekpunt zou kunnen zijn. In een zo gefragmenteerd gebied als een bedrijfsterrein heeft een waterkering echter alleen een ruimtelijk structurerende werking als er sprake is van een logisch tracé en een grote éénduidigheid in het ontworpen dwarsprofiel. Bij de visie op de deeltrajecten wordt echter steeds een voorkeur uitgesproken voor het oplossen van de daar optredende "overige" problemen (onder andere de bereikbaarheid van de bedrijven). Hierdoor verliest de waterkering als geheel aan logica en eenduidigheid;
- de toegankelijkheid van de dijk, met name voor recreatiedoeleinden in relatie tot de beleving van de dijk;
- de ruimtelijke ontwikkeling van het gebied wordt in sterke mate bepaald door de industriële ontwikkeling ervan; aangegeven dient te worden of de dijkverbetering in dit opzicht al dan niet volgend is;
- bij de uitgangspunten wordt als principe-oplossing voor versterking in grond gekozen; bij de nadere uitwerking van de deeltracés blijkt deze oplossing echter in veel gevallen moeilijk inpasbaar en wordt daarom door de initiatiefnemer niet realistisch geacht. Gezien het hoge voor- en achterland en de aanwezigheid van constructieve elementen ziet de Commissie goede mogelijkheden voor het toepassen van bijzondere constructies; het uitgangspunt "versterking in grond" moet geen beperking vormen voor het in beschouwing nemen van andere alternatieven;
- een historische verkenning van de ontwikkeling die heeft geleid tot het huidige tracé; hoe liep het tracé voor de industriële ontwikkeling?
- de wijze waarop om zal worden gegaan met aanwezige archeologische elementen in het gebied.

In de startnotitie is aangegeven dat de (buitendijkse) tracé-alternatieven A, B en C slechts zullen worden uitgewerkt indien verbetering op het bestaande tracé niet mogelijk blijkt. Indien deze alternatieven volwaardig zullen worden uitgewerkt, zal de visie zich ook tot het betreffende gebied dienen uit te strekken. De Commissie acht daarbij de volgende onderwerpen van belang:

- de hierboven aangegeven problematiek van herkenbaarheid en inpassing komt in de startnotitie kort aan de orde; vervolgens wordt gesteld dat bij een andere (rivierwaartse) tracékeuze de aanknopingspunten voor een be-

tere inpassing van de dijk mogelijk wel worden benut. Dit punt dient in het MER nader te worden toegelicht. Zie ook hierboven, onder paragraaf 2.2 van dit advies;

- de rol van een eventuele waterkering op deze plaats in de beleving van het stadsaanzicht vanaf de overzijde van de rivier;
- de toegankelijkheid van de waterkering, met name voor recreatiedoeleinden, in relatie tot de beleving van de dijk.

In paragraaf 3.3 van dit advies worden de consequenties van de visie en de opmerkingen daarover voor de in beschouwing te nemen alternatieven uitgewerkt.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

3.1 Algemeen

In hoofdstuk 4 van de startnotitie worden de kansrijke alternatieven en principe-oplossingen voor de onderscheiden deeltrajecten aangegeven. Deze dienen in het MER nader te worden uitgewerkt in de vorm van één of meer varianten. De varianten per deelsectie moeten vervolgens worden gecombineerd tot dijkverbeteringsalternatieven en wel op zodanige wijze dat steeds een samenhangend geheel ontstaat. De Commissie geeft in de volgende paragrafen aan welke mogelijkheden zij ziet voor het verder ontwikkelen van kansrijke varianten en alternatieven. Indien sprake is van een gedeeltelijke tracéverlegging wordt deze altijd als "alternatief" aangeduid.

Rivierkundige compensatie

Indien buitendijkse alternatieven worden beschreven dient aangegeven te worden in welke mate en hoe daarvoor rivierkundige compensatie dient te worden gerealiseerd alsmede wat de realiteitswaarde van de daarvoor voorgestelde maatregelen is.

3.2 Varianten

De varianten moeten gebaseerd zijn op reële ontwerpprofielen. De hoogte, de vorm (hellingen en bermen) en het ruimtebeslag moeten op schaal in de huidige situatie ingetekend worden weergegeven. Per deelsectie dient in het MER op basis van verdere analyse te worden uitgewerkt welke oplossingen voor de dijkverbetering het meest relevant zijn en naar welke oplossing de voorkeur uitgaat. Bij de uiteindelijke keuze van principe-oplossingen dient een goede motivering te worden gegeven waarbij in de afweging naast de LNC-waarden ook de kosten een rol spelen.

De Commissie adviseert de volgende punten te betrekken bij het uitwerken van de principe-oplossingen:

- de gevolgen van de keuze voor een bepaalde principe-oplossing voor de sculptuur van de dijk per deelsectie. Het verloop en de helling van de taluds en de vorm en afmetingen dienen te worden aangegeven en gemotiveerd;
- als het toepassen van bijzondere constructies onvermijdelijk is, moet een aandachtspunt zijn dat de huidige MHW's mogelijk in de toekomst zullen worden verhoogd. In dat geval zullen getroffen voorzieningen moeten worden aangepast, hetgeen niet in alle gevallen even makkelijk zal zijn, dan wel aanleiding zou kunnen geven tot ongewenste nadelige (milieu-)effecten;
- de mogelijkheid om bij buitenwaartse tracéverlegging het profiel van de dijk zo te vorm te geven dat een minimale verkleining van de doorstroomcapaciteit van het winterbed van de rivier plaatsvindt;
- in aansluiting op het in de startnotitie gestelde over recreatieve routes: het tracéren van een doorgaande fiets/wandelroute op de kruin van de dijk, indien enigszins mogelijk;
- indien sprake is van versterking in grond: de mogelijkheden voor natuurvriendelijke inrichting van het dijklichaam.

3.3 Alternatieven

De verschillende varianten voor de dijkgedeelten moeten worden gecombineerd tot samenhangende dijkverbeteringsalternatieven waarbij aandacht wordt gegeven aan richtlijnen voor aanleg, gebruik, beheer en onderhoud. De alternatieven dienen te worden getoetst aan criteria die worden afgeleid uit de ontwikkelde visie. De Commissie ziet de volgende mogelijkheden voor het ontwikkelen van alternatieven:

- een verkenning van de mogelijkheid van binnendijks georiënteerde alternatieven omdat dergelijke alternatieven goede optie kunnen vormen om de verbetering in grond uit te voeren en een herkenbare waterkering te realiseren die mogelijkheden biedt voor ecologisch beheer (in de startnotitie wordt hierop nog niet ingegaan); bijvoorbeeld kan een alternatief ten Westen van Latenstein aan de rivierzijde van het bestaande spoor worden uitgewerkt, waardoor de dijk over een groot deel van het tracé vrijkomt van industrieel medegebruik en de herkenbaarheid van de dijk toeneemt;
- de spoorbaan is in de startnotitie als onveranderbaar aangenomen. De Commissie suggereert de mogelijkheden voor kansrijke alternatieven te verkennen indien dit uitgangspunt wordt losgelaten en vervolgens te bezien

wat de consequenties van een daarbij aansluitende plaatselijke inpassing van de spoorbaan zijn;

- afhankelijk van het al dan niet mogelijk zijn van verbetering op het bestaande tracé: het volledig uitwerken van het buitendijkse alternatief met tracéverleggingen A, B en C; de Commissie stelt ter discussie dat de problemen met herkenbaarheid en continuïteit door een dergelijk alternatief zouden worden opgelost omdat mogelijk slechts ruimte zou bestaan voor een damwandconstructie halverwege de rivieroever; voorts dient te worden aangegeven of het aspect dat mogelijk vervuilende activiteiten binnendijks worden gebracht, van belang wordt geacht.

Nulalternatief en referentiesituatie

Het nulalternatief voor het gehele dijkvak is geen reële optie. Daarom kan worden volstaan met het beschrijven van de huidige situatie en autonome ontwikkeling als referentie voor de dijkverbeteringsalternatieven (zie hoofdstuk 4).

Meest milieuvriendelijk alternatief

In het MER moet naast het voorkeursalternatief het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) worden geformuleerd. Dit kan op twee wijzen gevonden worden, een 'passieve' en een 'actieve' wijze. De passieve wijze is die waarin na analyse van de milieu-effecten van varianten en alternatieven, het alternatief met de minste milieu-effecten tot MMA benoemd wordt. De Commissie is van mening dat een 'actieve' aanpak van het MMA het MER een grotere meerwaarde voor de besluitvorming kan geven. Bij deze aanpak wordt, na benoemen van de met prioriteit te beschermen of te ontwikkelen LNC-waarden, gezocht naar een alternatief dat deze waarden zo veel mogelijk ontziet en ontwikkelt (maar daarbij wel voldoet aan de te stellen veiligheidseisen).

Het meest milieuvriendelijke alternatief moet voorts aan de volgende voorwaarden voldoen:

- het moet realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- het moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu;
- het moet gericht zijn op het zo veel mogelijk voorkomen van nadelige milieu-gevolgen, dan wel het behalen van een maximale milieuwinst.

De Commissie denkt bij de invulling van het meest milieuvriendelijk alternatief met name aan:

- het zoveel mogelijk ontzien van het archeologisch bodemarchief; met name de resten van de voormalige Romeinse nederzetting;
- het benutten van de herkenbaarheid van de dijk als structurend element in het gebied.

In de startnotitie wordt gesuggereerd "productiemilieu" onderdeel uit te laten maken van het begrip "meest milieuvriendelijk". De Commissie is van oordeel dat productievoorwaarden geen onderdeel van het milieu in de zin van de Wet milieubeheer uitmaken en dat daarom dit aspect in het kader van het meest milieuvriendelijk alternatief buiten beschouwing moet blijven (zie ook paragraaf 2.1 van dit advies).

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

4.1 Algemeen

De **bestaande toestand van het milieu** moet worden beschreven voor zover deze door de dijkverbetering wordt beïnvloed. De omvang van het studiegebied wordt bepaald door de te verwachten reikwijdte van de effecten en de wisselwerking met de omgeving. Dit betekent, dat per milieu-aspect de omvang van het studiegebied kan verschillen. Voor zover in het gebied bepaalde **autonome ontwikkelingen** plaatsvinden, of binnen afzienbare termijn veranderingen kunnen worden voorzien onder invloed van reeds vastgelegd beleid, dient dit bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand te worden betrokken.

Bij de beschrijving van de **gevolgen voor het milieu** dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn;
- ten aanzien van bijzondere constructies moeten ook te verwachten effecten bij eventuele toekomstige vervanging van deze constructies globaal worden beschreven;
- zowel positieve als negatieve milieugevolgen dienen in de effectbeschrijving te worden opgenomen;
- de manier waarop de milieugevolgen zijn bepaald en omschreven, dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in een bijlage of door expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- ter vermindering van overbodige informatie dient de beschrijving van de bestaande situatie van het milieu niet uitgebreider te zijn dan nodig voor een referentie bij het beschrijven van de milieugevolgen.

Rivierkundige compensatie

Indien rivierkundige compensatie onderdeel uitmaakt van één of meerdere in het MER beschreven alternatieven, dienen de effecten op het milieu daarvan te worden beschreven.

4.2 Landschap

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

In het MER moet, mede aan de hand van kaarten en schetsen, duidelijk worden gemaakt:

- de landschappelijke hoofdstructuur van het gebied, waarbinnen de dijkverbetering plaatsvindt, met inbegrip van de samenhangen in regionale context;
- de huidige kenmerken die bijdragen aan de herkenbaarheid van de dijk en de kansen om door de dijkverbetering meer ruimtelijke samenhang aan te brengen in het gebied.

De beschrijving in het MER kan worden ontleend aan de in de startnotitie gepresenteerde informatie (hoofdstuk 3 en 4 van de startnotitie) en reeds uitgevoerde inventarisaties. Aandachtspunten bij de beschrijving en waardering zijn verder:

- de huidige visueel-landschappelijke waarden (belevingsaspecten voor bewoners en recreanten). Ook hier dient de relatie met de ruimere omgeving te worden gelegd.

Gevolgen voor het milieu

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dient per alternatief te worden aangegeven in hoeverre de aangewezen visueel-ruimtelijke waarden gehandhaafd dan wel gewijzigd worden, zowel per sectie als voor het gehele dijktraject.

Bijzondere aandacht bij de beschrijving van de milieugevolgen is gewenst voor effecten op:

- visueel-landschappelijke waarden door het verdwijnen, minder herkenbaar of juist zichtbaarder worden van identiteitsbepalende landschapselementen.

4.3 Natuur

4.3.1 Bodem- en grondwaterkwaliteit

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

Het MER dient een beeld te geven van de bodemverontreinigingen die van invloed kunnen zijn op de uitvoering van alternatieven.

4.3.2 Flora, vegetatie, fauna en ecologische relaties

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

Aandachtspunten bij deze beschrijving zijn:

- het groene dijkgedeelte en de nabije omgeving daarvan, bij de EPON-centrale;
- vegetaties op binnen- en buitentaluds, waarin stroomdalplanten aanwezig zijn.

Gevolgen voor het milieu

De effecten van de verschillende alternatieven op bovenvermelde elementen dient te worden beschreven.

4.4 Cultuurhistorisch erfgoed

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

Bij het beschrijven van het cultuurhistorische aspect dient verband te worden gelegd met de nederzettingsgeschiedenis van het gebied en de historische ontwikkeling van de dijk.

Bijzondere aandachtspunten zijn:

- de aanwezigheid van de resten van een oude Romeinse nederzetting in het gebied;
- eventuele sloop van woningen van cultuurhistorische waarde.

De archeologische waarde van het gebied moet in beeld worden gebracht³].

Gevolgen voor het milieu

Per alternatief dient te worden aangegeven welke patronen of elementen verloren gaan of worden aangetast, welke waarde daaraan is toegekend en wat ervoor in de plaats komt. Tevens moet worden aangegeven op welke wijze cultuurhistorisch waardevolle elementen kunnen worden ingepast in de nieuwe situatie.

5. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."

De milieu-effecten van de varianten en de daarop gebaseerde dijkverbeteringsalternatieven moeten onderling en met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de financiële aspecten worden betrokken om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen. Dit is in het kader van de milieu-effectrapportage niet verplicht, maar het maakt de besluitvorming meer inzichtelijk. Dit geldt met name voor een kostenvergelijking van de bijzondere constructies met meer conventionele oplossingen.

3 Zie ook bijlage 4, inspraakreactie nr. 2.

6. LEEMTEN IN KENNIS

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."

De leemten in kennis en informatie, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming, moeten worden genoemd. Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming.

Beschreven moet worden:

- de onzekerheden die zijn blijven bestaan en de redenen hiervoor;
- in hoeverre dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt.

7. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effect-rapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het bevoegd gezag moet bij de besluitvorming een evaluatieprogramma opstellen om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet tot een dergelijk evaluatieprogramma geeft (bijvoorbeeld in de vorm van een monitoringprogramma), omdat er een sterke koppeling bestaat tussen de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het op te stellen evaluatieprogramma. Een mogelijkheid is om dit programma op te nemen in het volgens de Wet op de waterkering voorgeschreven 'dijkregister'.

8. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten en dergelijke.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- het MER beknopt en goed leesbaar te houden;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- voor de uitgewerkte principe-oplossingen de hoogte, de vorm (hellingen en bermen) en het ruimtebeslag op schaal, in bestaande dwarsprofielen ingetekend weer te geven;
- kaartmateriaal te voorzien van een leesbare ondergrond met de gebruikte topografische namen en een duidelijke legenda.

9. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming, inclusief de belangrijkste waarden van het milieu in het studiegebied;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit;
- het resultaat van de vergelijking van de alternatieven (zo mogelijk in tabelvorm).

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Dijkverbetering industrieterrein
Nijmegen

(bijlagen 1 t/m 4)

Goen
23

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 26 augustus 1996 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Gedeputeerde Staten

provincie
GELDERLAND

Bezoekadres: *Maas 11, Arnhem*
Postadres: *Postbus 5090, 6800 GK, Arnhem*

telefoon (026) 359 81 11
telefax 45 669 4491
telefax (026) 359 94 60

Commissie voor de milieueffectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieueffectrapportage
ingekomen :	29 AUG. 1996
nummer :	1336-96
onderwerp :	819-14/m 3
kopie naar :	G2 (Pas) Sc / bieb

datum: 26 augustus 1996
nummer: MW96.24332-60
onderwerp: Startnotitie verbetering Waalbandijk, dijkvak Industrieterrein Nijmegen

Van het polderdistrict Groot Maas en Waal te Druten ontvangen wij op 19 augustus 1996, mede namens Rijkswaterstaat, directie Limburg, de startnotitie Milieueffectrapportage voor de verbetering van de Waalbandijk, dijkvak Industrieterrein Nijmegen, hm 0.0-27.3, gelegen in de gemeente Nijmegen. Dit initiatief maken wij bekend op 28 augustus 1996 in regionale en lokale kranten en in de Staatscourant. Een afschrift van de bekendmaking treft u bijgaand aan.

Wij verzoeken u om binnen negen weken na publicatie van de bekendmaking, dus vóór 30 oktober 1996, aan ons college advies uit te brengen over de startnotitie ten behoeve van het opstellen van de richtlijnen voor het Milieueffectrapport, onder vermelding van bovenstaand briefnummer. Het door het polderdistrict op te stellen Milieueffectrapport zal deel uitmaken van de in te dienen aanvraag tot goedkeuring van het verbeteringsplan voor dit dijkvak.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

voorzitter

griffier

bijlagen: startnotitie (8x) en bekendmaking

coll. -/jl
code: HT/M9605864/2

bestemming bij: dhr. Bakker

doorzender: 359 88 60

verzonden:

Postbank 666762
ABN-AMRO Arnhem 53 50 28 400
RABO 's-Gravenhage 26 50 10 604

28 AUG. 1996

25

